

Autor je poznati šumerolog po već objavljenim djelima, koja je štampao kod Gabalde i kasnije kod Geuthnera. Sva su djela od velike važnosti za biblicistu i orijentalistu (šumerologa) napose, jer je u početku iznosio sistematski historiju, literaturu, posebno religioznu, pa jezik i napokon tekstove pisane klinovim pismom, kako ih nalazi u muzeju Louvre u Parizu i British Museumu. Ova knjiga sadržaje mnogo više nego li bi se očekivalo prema samom naslovu. Charles pravi paralele između tekstova Starog Zavjeta i čitave literature šumersko-akadske. Sve, i jedna i druga literatura pisana je semitskim duhom. Zbilja iznosi analogije, koje nas zadržavaju. Upotrebljava dokumente sve do trećeg stoljeća prije Krista. Nemoguće je u kratkoj recenziji da iznesem sve, pače niti sadržaj, koji je prebogat. Razdjelio je sve u sedam poglavlja i u njima obrađuje: period početni, doba Hamurabijevo, epohu El-Amarna, vijek Izraelaca, biblioteku Asurbanipala, Izraelce u Babilonu i napokon pod grčkom vlašću. Pripominjem napose, da obrađuje nalaz u Asurbanipalovoj biblioteci, kad govori o epskoj književnosti s razloga što je dr Nikolić preveo na hrvatski ep (bolje bi bilo nazvati epopejom) Gilgameš. Charles neke stvari naglašava i ističe, pače otvoreno priznaje, kako su mnoge stvari jednake i kod Šumeraca (Akadaca) i kod Židova, jer postoje jednake vrste literature kod obojih naroda. O dvostrukom potopu u babilonskoj mitologiji i legendama kao i u Bibliji, pa zakonima Hamurabijevom i Mojsijevom i drugim stvarima govori opširno. Ali uza sve to vjerski je sadržaj u jednoj i drugoj literaturi različit. Kod Židova čisti i samo monoteizam, premda s mnogo antropomorfizama, dočim kod Babilonaca grubi politeizam. U Babiloniji su svećenici vračari i otgonetaju budućnost po crijevima žrtava, po životinjama i specijalnim zakonima astrologije. U Izraelu je pleme Levijevo isključivo posvećeno Bogu, zabranjuje se strogo sujevjerje i prorocima objavljuje Bog i budućnost i daje naredbe u svrhu vjersko-moralnog života. Knjiga je nada sve dokumentirana. Izvršno pomagalo svima, koji se bave sv. Pismom kao i historijom istočnih religija.

Dr. Nikola Žuvić.

B. Botte: Grammaire grecque du Nouveau Testament, Paris 1933, str. VIII+87.

Iza kako je sv. Crkva naredila, da se u teologijama uči posebno grčko-biblijski jezik (Pijo X. Litt. Apost. »Quoniam in re biblica« od 27. lili. 1906. tačka X. i XVI., još prije Lav XIII. u »Providentissimus Deus«, Pijo XI. u »Deus Scientiarum Dominus« zajedno s hebrejskim) počeli su filozofi i s katoličke strane više gajiti ovaj jezik. Navlastito je tim još veća potreba, jer srednja škola jedva uputi u najnužnije početke. Tako po strani tako kod nas. Botte je profesor u benediktinskom skolastikatu, pa osjeća taj nedostatak kod svojih slušača. I najprije radi njih, zatim da posluži i drugima ujedno, izdaje svoju kratku gramatiku. Odgovor je mnogima, koji ne shvaćaju važnost grčkog jezika, napose biblijsko-grčkog, jer misle, da mogu nesmetano čitati sv. Pismo u originalu grčkom, ako su učili koju godinu grčku gramatiku. Samo ambiciozniji slušači uz veće nastojanje i studij uspijevaju, da prisposobljavaju klasičke oblike sa onima u kojneju. Ragon je mnogo prije izdao gramatiku grčku i ovu slijedi Botte, pače i sami brojevi upućuju na Ragona. Primjeri, koje donosi su točni i dobri, doka-

zuju pravilo. Osobito se preporuča, jer slijedi, pače još bolje provodi metodu, kako ju je zaveo u svojoj sinoptičkoj gramatici Jacquet, koju je izdao godine 1927.

Dr. Nikola Žuvić.

Dr. Max Meinertz: Einleitung in das Neue Testament, 4. izdanje, Paderborn 1933, Schöningh.

Ovo je uvod, koji je god. 1898. izdao najprije dr. Alojzije Schäfer, a Meinertz ga preradio i izdao pod zajedničkim imenom sa Schäferom 1912. (predgovor napisao biskup Schäfer) i god. 1921. Sada je 4. izdanje objavljuje Meinertz samo pod svojim imenom. Knjiga je u glavnom ostala u onom okviru, kako ju je zamislio i izdao pok. Schäfer, ali ju je Meinertz preradio, umnožio, neke stvari posebno razvio i što je najvažnije preinačenje je Meinertzovo mnogo dublje. U općem dijelu kao i kod Pavlovih poslanica, koje je već Schäfer postavio prije evanđelja i katoličkih poslanica, jer su vremenski prije napisane, nema znatnijih promjena. Na str. 176 : dalje, gdje je govor o evanđeljima vidimo mnoge dodatke i izmjene, mnogo citira najnovija djela, tumači povijest same riječi, evanđelje kao literarna vrsta. Nastavlja do str. 183. proučavanjem najranijih svjedoka autentičnosti i ovaj je odlomak potpuno izmijenio prema trećem izdanju, koje imam trajno kod sebe. Premda je nadodao mnogo stvari, ipak je ovo izdanje kraće od prijašnjeg (ekonomizirao je Meinertz u nabranjanju dokaza, koje je međutim temeljito produbio). Citira i najnoviju literaturu kao i značajnije studije (str. 51. dalje i 178. dalje) pa i u pojedinostima. Na str. 184—186. važno je napomenuti, iznosi »sistematski« i katehetski nacrt Matejeva evanđelja tako jasno i pregledno, da nema ništa zajedničkog s onim teškim i dosta konfuznim u prvim izdanjima, pogotovo iz god. 1898. (u trećem izdanju 1912. str. 209—211).

Potreban je bio jedan temeljiti i kraći uvod u sv. Pismo Novoga Zavjeta na njemačkom jeziku. Od njemačkih profesora i slušača, saznao sam, da i oni većinom upotrebljavaju razne skripte, jer postojeći udžbenici ili su preopširni ili ne zadovoljavaju ili se novi ne mogu štampati radi novčanih poteškoća. Meinertz je zbilja uspio. Kratak je, jasan, točan i što je vrlo važno logičan i nigdje prisiljen. Kritičan je i dubok, ali nada sve ortodoksan. Katolički je moment naglašen i zaključci u sporazumu i duhu biblijske komisije slijede spontano. Izvršno pozna sve najnovije rezultate biblijske nauke u svim njezinim granama. Bogata literatura je lijepo i sistematski poredana, a što je i naravno prioritet imaju katolički pisci. Možda bi se dalo prigovoriti pretjeranom navadanju samo njemačkih djela, pa i onih manje vrijednosti na štetu boljih u drugim jezicima (Osim engleskih djela mora se biblicista u novije vrijeme više obazirati i na francuska, pa i talijanska i španjolska djela). Dok svi pisci zadnje vrijeme posvećuju više pažnje Talmudu i drugim rabinskim spisima u tumačenju Novog Zavjeta, Meinertz, što mi se inače sviđa, više nego historijskom tumačenju posvećuje se više teološkom. Poznavaoći prvih izdanja posegnut će i za ovim.

Dr. Nikola Žuvić.

Jean M. Restrepo Restrepo S. J.: Concordats conclus durant le pontificat de la Sainteté le Pape Pie X. (Traduits en latin et en français avec des notes). — Roma, Pontificia Università Gregoriana 1934, 8° p. XV+307, lire 40.